

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Narocnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Položaj naše kmetije.

Našo kmetijo se danes rado presoja enostransko, namreč s stališča njenih dohodkov. Odtod tudi to zaviranje, kakor da bi se kmetu v sedanji vojski „najbolj“ godilo. To domnevanje pa ni pravo in kaže premalo vpogleda v dejanski položaj.

Res, da so se „kosmati“ dohodki na kmetih povzdignili, ali za to so se poslabšale vse druge razmere. Na kmetih so se poslabšale razmere za pridelovanje, pa tudi razmere za prodajo in za domačo porabo pridelkov. In zaradi tega trpi vse naše gospodarstvo.

Pridelovalne razmere so se v marsičem poslabšale. Ne le, da manjka danes delavnih rok in delavne živine in da je vsako delo veliko dražje, manjkajo nam danes tudi razni drugi pripomočki, s katerimi se je v zadnjih letih izboljševalo pridelke in ugodno uplivalo na napredek kmetije. Manjkajo nam umetna gnojila in močna krmila. Po drugi strani se je pa vse življenje podražilo tako, da je danes tudi na kmetih izhajanje težje, kakor je bilo pred vojno. Le pomislimo malo na ceno usnja, obleke, olja, mila in drugega trgovskega blaga, da vidimo, zakaj nima denar nobenega pravega teka. Vse je dražje, tako, da če ima kmet danes tudi kaj več skupička za svoje pridelke, ima pa na drugi strani dosti večje stroške za svoje življenske in gospodarske potrebe. Visoka cena pri živini je tudi zanj občutna, ker se mora odprodana živina preinogokrat nadomeščati s kupovno živino. Je treba le pogledati nekoliko za našimi sejmarji, ki hodijo po plemene voli in po praseta.

Čim dalje težji postaja pa tudi položaj naše kmetije zaradi prodaje in porabe njenih pridelkov. Danes ne smemo več razpolagati s svojimi pridelki. Naši pridelki so zaseženi, tako da jih še za dom ne smemo obračati, kakor bi bilo dobro in potrebno. Danes nima kmet več prostih rok na svoji kmetiji. Njemu samemu se deli kruh! Kako težko je v takih razmerah vzdržavati dobro gospodarstvo, ve le tisti, ki deluje sam na kmetiji. V teh razmerah trpi najbolj ena in druga vrsta naše živinoreje in ž njo v zvezi naše mlekarstvo. Na ta način trpi reja telet in sploh mlade živine, reja praseta, reja perutnine, reja molzne živine in reja pitovne živine. Za vse te vrste domačih živali nam manjka močnih krmil, ker jih ne smemo jemati iz naših žitnic. Da trpi na ta način tudi vse drugo gospodarstvo, ni treba posebej poudarjati. Tako imenovane „najvišje cene“ so spravile vso našo kupčijo v težaven položaj in nastavile nevarno past za našega kmeta.

Najvišje cene so se nastavile zaradi tega, ker so potrebne, da se zabrani neopravičeno navijanje cen. Le škoda, da nimamo za vse pridelke primerneje določenih cen in da se smatra od strani kmetovalca najvišja cena kot postavno določena tržna cena za vsako blago, tudi za blago nižje vrednosti. To napačno mnenje je spravilo že enega in drugega v kazen in napravilo vso kupčijo premalo varno.

Dejstvo je, da trpi danes vsa kupčija zaradi premalo varnih in premalo zanes-

ljivih cen in da mora naša kmetija to v prvi vrsti občutiti.

Tako izgleda položaj naše kmetije, ki nikakor ni tako solnčen, kakor se v mestnih krogih rado misli, ampak ima mnogo senčnih strani, ki tlačijo vse naše gospodarstvo.

Rohrman.

Naknadno prebiranje črnovojnikov

rojstnih letnikov 1865 do vštrevši 1897.

Za vse na Kranjskem bivajoče črnovojnike rojstnih letnikov 1865 do vštrevši 1897, kateri iz kateregakoli razloga doslej še niso prišli k prebiranju — ne da bi bili od prihoda k prebiranju po določenih dotičnih pozivnih razglasov oproščeni, — se viši naknadno prebiranje pri c. kr. domobranskem dopolnilnem okrajnem poveljstvu v Ljubljani, Ambrožev trg št. 8, naslednje dni:

I. Za rojstne letnike 1865 do vštrevši 1896:

1. dne 26. decembra 1915 za politične okraje Ljubljana mesto, Ljubljana okolica in Postojna;

2. dne 27. decembra 1915 za politične okraje Kočevje, Krško in Kranj;

3. dne 28. decembra 1915 za politične okraje Litija, Logatec in Radovljica;

4. dne 29. decembra 1915 za politične okraje Rudolfovo, Kamnik in Črnomelj.

II. Za rojstno leto 1897:

dne 30. decembra 1915 za vse politične okraje na Kranjskem.

Vsi k prihodu k naknadnemu prebiranju zavezani, ki še nimajo od občine izdane črnovojniškega legitimacijskega lista, se morajo takoj zgledati pri županstvu (magistratu) svojega bivališča, da se jim istega izda.

Dotični list upravičuje po določenih prejšnjih pozivnih razglasov do proste vožnje po železnici. — Kdor bi od tega prebiranja izostal, se bo od vojaškega sodišča najstrožje kaznoval.

Gospodarske drobtine.

Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1916. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pošta Novomesto na Kranjskem, do 5. januarja 1916.

Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1916. Sprejme se 8 učencev v starosti od 15 let naprej. Viničarski učenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pošta Novomesto na Kranjskem, do 5. januarja 1916.

Krajepisno-zgodovinske črtice iz Bele Krajine. Tri Fare.

Priobčil L. Kolbezen.

Vsaki Belokranjec z veseljem in ponosom govori in čuje o Treh Farah, t. j. treh cerkvah, ki so posvečene: 1) Brezmadežnemu Spočetju, 2) Žalostni M. B., 3) Ecce homo. Tu navajam nekoliko zgodovinskih podatkov, ki so se mogli po raznih virih dobiti.

Valvazor piše XI. 385: Metliška župnija je zajedno prošnja, kateri zdaj, (t. j. leta 1689) kot proš načeluje g. Janez Kolbezen. Odmah pred mestom blizu Kulpe so tri cerkve, katere so sezidali nekdanji templarji in se še do zdaj imenujejo tri templarske cerkve. Med cerkvami na Kranjskem omenja (VIII, 775): XIX, XX, XXI so tri, Naši Ljubi Gospi posvečene cerkve, katere stojé na pokopališču jedna zraven druge, in se raditega imenujejo slovenski: Tri Fare (to je tri župnije) in stojé pri vasi Rosalnice, pri mestnem logu, pol četrt ure od mesta Metlike. Pri teh treh cerkvah so stanovali nekdanji templarji, kakor se še zdaj dosta vidijo sledovi in ostanki njihovih poslopij. Red templarjev je nastal v križarskih vojskah in bil od papežev potrjen kakor nemški red. Vitezi nemškega reda, kakor tudi templarji, so imeli sveto dolžnost, braniti pravice cerkve in sv. katoliško vero z mečem zoper nevernike, zlasti Saracene: Mohamedane, Turke.

Dimitz piše (I. 329): O binkoštih leta 1469 pridrla je 10.000 Turkov iz Bosne preko Slavonije čez Kulpo na Dolenjsko in se utaborili pri Metliki. Odtod so pustošili celo okolico 14 dni; starce in otroke so morili, odrasle može in žene so polovili in odpeljali, cerkve oropali in požgali. Iz Bosne došli frančiškani, ki so se naselili v hiši „Pri Treh Farah“, katera je bila poprej nemškega reda, morali so bežati in so si sezidali leta 1472 v Novem mestu tamošnji samostan.

Mogočni viteški red templarjev prišel je po sporočilu naših kronistov že leta 1167 v Ljubljano ter se naselil tam, kjer stoji zdaj komenda nemškega reda, ali pa, kjer je stala nekdanja cerkev sv. Ivana. Tudi pri Metliki je imel red tri cerkve. Baje že okoli leta 1200 so bili templarji zopet pregnani iz Ljubljane. Ni ga sledu njihovega delovanja na Kranjskem. (Dimitz I. 165.)

Iz Bosne, Srbije in Bulgarije od Turkov pregnani redovniki sv. Frančiška so se naselili blizu Metlike pri takozvanih „Treh Farah“. L. 1469 so Turki Metliko in samostan požgali. Redovnike so sprejeli Novomeščani. (Kranjska mesta, 91.) — Nastr. 116 (Kranjska mesta) se čita: Nekoliko dalje na obrežju so tri cerkve, katerim se „pri treh farah“ pravi. Tu so bivali v starih časih vitezi reda templarjev, ki je pa bil 1303. leta odpravljen. — Na strani 119: Nemški red imel je v Metliki že 1223. leta svojo hišo. Farna cerkev je bila zunaj današnje Metlike ter se je zvala „Bela“ (Alba) poleg trga. Pozneje je bila župnija premeščena k cerkvi sv. Nikolaja. Koroški vojvoda Ulrik III. je podaril župnijo nemškemu redu 1268. leta.

Klun: Archiv: L. 1167. Božjaki zasedejo v Ljubljani kraj, kjer stoji zdaj križarska cerkev.

L. 1292. Božjaki sezidajo na razvalinah stare Emone cerkev, katero prevzamejo potem križarji.

L. 1313. Križarji prevzamejo v Ljubljani sedež Božjakov.

L. 1429, 1469, 1492, 1547 Turki v Novem mestu.

L. 1430. Bitka pri Novem mestu, v kateri deželni stotnik Jošt Šenk Ostrviški in grof Montfortski s 4000 možmi premagata Ali pašo, ki je prihrumel z 10.000 Turki, popolnoma.

L. 1470, 7. jannuarja. Kapela svetega Lenarta v Novem mestu se formalno preda oo. Franjevcem, kateri so pribežali tja 1469. leta, od Turkov iz Metliškega pregnani, vsled zapovedi Andreja, škofa florentinskega, generalnega vikarja akvilejskega, patrijarha od 31. oktobra 1469. — Elizabeta Črnomaljska je sezidala samostan.

Nemški viteški red je pridobil na Kranjskem većinoma posestva Božjakov, kateri so bili po cerkvenem zboru Vjenskem od 22. marca l. 1312 odpravljeni, ter poseduje na Kranjskem komende v Ljubljani, v Novem mestu, v Metliki in v Črnomlju. (Mittheilungen 1860. 8.) — Leta 1408 pridrla so Turki v Slovensko Krajino, okoli Metlike vse poropali in pobili; kar jih je sabljí ostalo, kot zarobljenike odpeljali, žgali in vse v dimu proti nebu spustili.

Leta 1431 prišel je dedni sovražnik krščanskega imena precej močan pred Metliko, zapalil mesto, ropal, kar je le mogel dobiti, davil, kar mu je prišlo v pest, in počenjal vsakovrstna barbarska nasilstva po vsej okolici. (Valv. XI. 389.)

Belokranjski - vestnik. -

Iz Črnomlja. Slovesno se je praznovala v belokranjski metropoli 67 letnica vladanja presvitlega cesarja s slavnostno službo božjo, z udeležbo šolske mladine in vojaških čet, ki začasno tu bivajo. Po sv. maši se je šolska mladina zbrala v šolskih prostorih, kjer je vodja šole razložil pomen dolgoletnega vladanja v teh viharjih časih svetovne vojske, ko hočejo sovražniki Avstrije, zlasti verolomni Italijan razdejati starodavno habsburško državo. Nato so se vršile običajne deklamacije kakor: Soči, Odlikovanje, Ob nastopu vladarja, 67 let je zatonoilo. Moja Avstrija. — Zatam so sledile pesmi, kakor: Naš cesar mi je vedno ljub. Leži, leži ravno polje. Regiment po cesti gre. Pozdravljam domovina te itd., ki so se zaključile s cesarsko pesmijo. Naposled je nastopilo 12 dečkov uniformiranih, ki je pantomimično prednašalo veseli igrokaz: Mladi vojaki.

Iz Podzemlja. Praznik Brezmadežnega Spočetja smo v naši župniji nad vse sijajno počastili. V cerkvenih govorih se je kazala brezmadežna Devica kot zaščitnica Avstrije, ki mogočno z nebes vlada nad Njej posvečenimi deželami habsburške krone. Ta praznik, ki je najbolj pomenljiv za Avstrijo v času svetovne vojske, ko se ima za svoje slavne zmage, od treh strani obkoljena od sovražnikom, v prvi vrsti zahvaliti varstvu Marijinemu, liki turškim časom, se je tudi v naši župniji ovekovečil, ker je Marijina družba obnovila svoje obljube in posvečenje

s slovesno službo božjo in javno molitvijo za mir upajoč, da s tem najbolj podpiramo teženje in stremenje sv. Očeta za skorajšni mir med narodi.

Iz Preloke. — Padel je za cesarja in domovino naš rojak in vojak Miko Starešinič, posestnik, ki zapuša enega otroka, ženo in staro mater. Kot vojak je zvesto služil že štiri leta in postal korporal. V Galiciji ga je zadela sovražna krogla že 12. februarja t. l. Pokojnik je bil povsod in posebno med sosedi zelo spoštovan in priljubljen, zato ga tem bolj obžalujemo vsi domačini in mu kličemo, naj mu bode tuja zemlja lahka. Počivaj v miru, da se vidimo nad zvezdami! Pokojnik je bil vseskozi dober kristjan in vnet za sveto našo vero, zato upamo, da ga je Bog k sebi vzel v sveta nebesa. Preločani se ga bodemo radi spominjali v molitvi.

Dopisi.

Žužemberk. — Živ zgorel. Anton Mladič, podomače Veselov oče je samotaril že dolgo v svoji hiši v Žužemberku. Žena mu je bila umrla, sinovi žive v Ameriki, zanj se pa ni nihče dosti brigal. Pred dobrim tednom udari ljudem na poti k zornicam zoperni duh v nos. Gredo v vežo. Polno dima. Odpro vrata in — groza! Ob steni so ležali ogorki postelje in med žerjavico in pepelom stari mož ves zgorel. Imel je navado, ogreti si noge s toplo opeko, položeno v posteljo. To je storil najbrž tudi prejšnji večer. Po nesreči se je gotovo držala opeke iskra, ki je užgala slamo v postelji in prinesla možu žalosten konec. Če bi bilo v izbji dovolj zraka, bi bila tudi hiša žrtev plamenov.

Na Dvoru je pa posetila smrt, neizprosna žena, hišo znanega trgovca in posestnika Možeta. Soproga je obolela na pljučnici in je nepričakovano podlegla v par dneh. K sreči so jo mogli še prevideti. Blaga gospodinja je bila splošno spoštovana in priljubljena, kar je dokazal posebno velikanski pogreb, ki ga še ni bilo enakega na Dvoru. Dobrotni Bog ji bodi večni plačnik za dobra dela!

Iz laškega bojišča piše kadet Janko Muha z dne 1. dec.: Že zadnjič sem vam omenil, da so nas poslali za par tednov na odpočitek. Tega počitka pa si ne smete predstavljati tako, da bi ljudje pohajkovali in lenuharili. Nasprotno, moštvo mora pošteno delati deloma podnevi, deloma ponoči. Odpočila se bodo pač naša ušesa, ker ne poslušamo nadležnega pokanja pušk in tudi razsajanje granat in šrapnelov nas ne vznemirja tako, kot gori v „štelungah“. Duplo, v katerem smo nastanjeni, je oddaljeno od „štelung“ dobro uro, od sovražnika je torej zračne črte le kakih par kilometrov. Toda skrito je dobro. Tu so že sedaj cele vasi lesenih barak, a še vedno gradijo nove. Mnogo teh barak ni več podobnih vojaškim barakam, ampak najmanj lovskim kočam. Tu so nastanjene razne komande, skladišča, rokodelci, bolnišnica, kuhinje, pekarna itd. Ljudje božji, mislite si: 1500 metrov visoko v gorah, par kilometrov pred sovražnikom imamo pekarno, ki nam speče na dan par tisoč štruc komisa. Pota imamo izborna. To niso zanemarjeni kmetijski kolovozi, ampak poštene ceste. Po najstrmejših bregovih so izpeljana pota čisto položno z mnogimi ovinki, mostovi in visokimi škarpami.

Pokopališče so v zadnjem času povečali in tako lepo uredili, da se lahko kosa z marsikakim vaškim pokopališčem. Ponaša se z lično kapelico. V obzidju so vzdani kosi sovražnih granat, ki so eksplodirale v okolici. To bo gotovo nekaj jako zanimivega za one, ki bodo v poznih letih po svetovni vojni obiskovali te kraje. Proti sovražnikovi strani so zasadili smrek, da ne bi le-ta s svojimi granatami in šrapneli vznemirjal celo mrtveceve.

Na kratko sem vam opisal našo naselbino. Življenje je tu od ranega jutra

do pozne noči živahno, kot v kakem večjem industrijskem kraju. Vreme imamo že več dni prav lepo. — „Kdor pisati kaj ne ve, ta o vremenu toži“, tako nekako pravi Prešeren. Toda za nas je ugodno vreme take vrednosti, da tudi tega ne smem zamolčati. Solnčni dnevi so tudi našega nasprotnika oživili. Pred par dnevi je v bližini pobil par naših konj, zakar pa je potrošil lepo število šrapnelov in granat. Tudi gori v gorah je poskušal svojo srečo, a bil je odbit z velikimi izgubami. Vstrajen je naš nasprotnik, to se mora priznati. Toda kaj mu pomaga vsa vstrajnost in dobra volja? Buta pač z glavo v zid. Zvesta in nepremagljiva je naša straža tu v visokih gorah! Ne mraz, ne sneg in tudi sovražnik jo ne bode premagal! — Mnogo pozdravov!

*

Z dne 2. decembra pa piše zopet g. Muha sledeče vrstice: 67 letnico vladanja našega presvitlega cesarja smo tudi tu v visokih gorah prav lepo praznovali. Že prejšnji dan se je odelo naše selo v praznično. Vojaki so okrasili barake s smrekovimi venci in postavili na večih krajih male slavoloke s primernimi napismi. Zvečer je bila večina barak razsvetljenih in na mnogih krajih sem opazil krasne razsvetljene napise. Človek bi mislil, da se vse to godi v kakem trgu in ne v neposredni bližini sovražnika. Drugi dan je počivalo vse delo. Ob 11. uri dopoldne je bila sv. maša, katere se je udeležilo par sto vojakov. Pri sveti maši je svirala naša godba. Počasi in veličastno je igrala znane domače pesmi. — Oziroma sem se po zbrani množici. Na slehernem obrazu sem bral resnobo in pobožnost. Ko je po sv. maši zadonela cesarska himna, smo v srcih obnovili prisego zvestobe in ljubezni svojemu ljubljenu vladarju in domovini!

Domače in tuje novice.

25-letnico mašništva obhaja danes prečastiti gospod P. Gothard Podgoršek, frančiškanski vikar in vodja deške ljudske šole v Novem mestu. Mnogozaslužnemu in občespoštovanemu gospodu jubilaru čestitamo od srca želeč mu obilno blagoslova iz nebes in nadaljnjih najboljših uspehov pri njegovem delovanju v šoli in cerkvi. Naj mu da Vsemogočni milost, da bi obhajal čil in zdrav enkrat tudi zlato sv. mašo!

Umeščen je bil 6. dec. na župnijo Spodnja Idrija ondodni župni upravitelj, preč. g. Karol Supin.

Umrli je v kapucinskem samostanu v Krškem preč. g. P. Hugolin Rak, dne 7. decembra po dolgi bolezni. R. I. P.!

Umrli je 16. decembra zvečer v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji preč. g. Mihael Bulovec, bivši spiritual pri Uršulinkah v Ljubljani, in brat g. sodn. svetnika Antona Bulovec. Pokojnik je bil rojen 28. septembra l. 1862 in ordiniran 25. julija leta 1885, bil je tedaj 30 let mašnik. Preblagi rajni gospod bodi priporočen v molitev! R. I. P.!

Poročil se je odvetniški koncipient g. Dr. Iv. Vasič z gpđ. Regino Preatoni v Novem mestu. Poročilo je izvršil 16. t. m. ob 9. uri dopoldne v kapiteljski kapelici milostljivi g. Dr. Seb. Elbert.

Sodnikom-lajikom z naslovom „cesarskega svetnika“ so vsled razglašene c. kr. pravosodnega ministerstva z dne 4. dec. t. l. s porazumom trgovskega ministerstva pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovu za določbo treh let zopet imenovani trgovci gg.: Karol Barborič, Urban Horvat, Jurij Picek in Franc Seidl.

Visoko odlikovanje. Sedanji g. podpolkovnik Josip vitez Pogačnik je imenovan za polkovnega poveljnika z naslednjim odličnim pismom: „Vojno nadpoveljništvo je v prijetnem položaju, posneti, da je Vaše Visokorodje svoje že v miru za obrambno moč zaslužno delovanje tudi ves čas mobiliziranja s popolnim

umevanjem in neumorno vnetostjo posvetilo vojski na bojnem polju. Predvsem pa je ustanovitev kranjskih prostovoljnih strelcev, katero je Vaše Visokorodje v trenutku nevarnosti za jugozapadne meje cesarstva oživotvorilo s istotako energijo, preudarnostjo in organizatoričnim talentom ter z razumno uporabo patrijotičnih čutil Vašega naroda, čin brezprimerne ljubezni do domovine in dragocena opora za našo hrabro vojsko. Vašemu Visokorodju izrekam zahvalo v imenu Najvišje službe za ta aktivni dokaz izrednega patrijotizma in za energično podporo vojski s tem, da Vas imenujem v priznanje teh zaslug na sedanjem Vašem mestu za polkovnega poveljnika v VI. činovnem razredu. — Nadvojvoda Friderik, feldmaršal.

Mestno županstvo je nabralo za božičnico vojakom na bojnem polju sledeče darove, katere so blagovolili nakloniti p. n. gg.: po 20 K: pl. Pöll A.; po 10 K: Bergmann J., pl. Garzarolli F., br. Kobe, Možina F., Pauser A., Dr. Slane K.; po 6 K: Fabjan M.; po 5 K: Dolenc R., Koklič L., Müller A., Ogrinc Š., Opitz T., Picek A., Pleiweis K., Reitz A., Turk M., Vintar F., Windischer A.; po 4 K: Andrijanič D., Božič F., Erzar M., Fabjan J., Murgelj J., Dr. Rogina A., Dr. Schegula J., Vojska A., Dr. Vavpotič L., Dr. Žitek V.; po 3 K: Agnitsch A., Dr. Globevnik J., Grebenc K., Povše F.; po 2 K: Aph E., Brežnik F., Barborič K., Barborič L., Bayer O., Četrtič V., Ferlič J., Grünwald N., Globevnik E., Gerdersiž A., Kondrič F., Koprivec O., Küssel N., Košiček A. ml., Krajec L., Kalčič L., Luzar U., pl. Langer M., Matko J., Ogoreutz J., Rozina M., Ravnika A., Smola Fil., Splichal F., Skale O., Twrdy R., Wobner L., Vojska B., Virant J., Windischer J., Vranešič A., Zwitter M., Žerjav N., Žbogar M.; po 1 K: Arh J., Avsec J., Bervar J., Bučar M., Bučar J., Drenik N., Dular ml., Drame A., Durini M., Dolenc H., Dr. Furlan A., Grašič N., Golia D., Hanuš J., Jarc J., Jakše F., Kos J., Kopač L., Krajcar J., Koderman F., Dr. Kremžar N., Matko J. st., Mihelič N., Mikolič J., Meršol I., Mervar F., Noth S., Poula A., Pelko F., Rozman M., Suhi M., Stefanović D., Škrabl M., Smola R., Dr. Strašek J., Toneje R., Tuček A., Weiss A., Verček N., Vasič M., Valka A., Vodnik A., Žmavec J.

Ta nabrani denar oddalo se je slav. c. kr. glavarstvu v nadaljno odposlatev.

Mestna hranilnica v Rudolfovu je naklonila za božičnico za vse štiri tukaj nahajajoče se vojaške bolnice velikodušen dar 200 kron.

Hranilnica in posojilnica v Kandiji je za božičnico v bolnici č. Usmiljenih bratov darovala 50 kron.

Hranilnica in posojilnica v Kandiji je v več slučajih posredovala pri pošiljanju denarja ujetnikom. A c. kr. poštna hranilnica na Dunaju naznanja, da se mora naslovljenec na drobno zaznamovati; povedati se mora: regiment, bataljon, kompanija, čin ali šarža, (to je, kar je bil ujetnik prej), potem pa natančen naslov, kje je zdaj kot ujetnik na Ruskem ali kje drugje. Pristaviti se mora tudi, da je dotičnik vojni ujetnik, Hranilnica strankam v tem obziru drage volje ustreže.

Izkaz daril, došlih v bolnico v Kandiji. G. dr. Gorjani, Ruprčvrh, 6 mern. jabolk in časopise; g. Jos. Windischer, Kandija, 1 zajca; gpđ. Zupane, Ljubljana, soček vina; č. šolske sestre, Šmihel, pletenico jabolk; ga. pl. Fichtenau 1 zaboj jabolk; Sitar, Šmihel, jerbas jabolk; Židnjavas, nabrano, 12 vreč krompirja; Zamida, Uršno selo, jerbas jabolk; občina Lokvica, nabral dež. poslanec in župan gosp. A. Mihelič, 1 vrečo jabolk, 6 vreč krompirja in 15 kg suhih češpelj; Ude, Šmihel, pletenico jabolk. Bog plačaj stotero!

Padel je na laškem bojišču Jožef Kostelec, posestnik v Draščih pri Metliki. Pokojnik je bil brat prečast. gosp. P. Avguščina Kostelec, prijorja v Zatičini. — Blagi mož, počivaj v miru!

Padel je na laški fronti Martin Geršič iz Gor. Suhora pri Metliki.

Umrli je dne 11. decembra v Sofiji profesor Anton Bezenšek, vseučilišni docent v Sofiji, v 61. letu svoje dobe. V pokojnem profesorju, ki je bil rodom Štajarec, je izgubila mati Slovenija enega najbolj delavnih in navdušenih sinov. — Naj počiva v miru!

Srečna operacija. G. Janko Škrbincec, nadučitelj v p., itd. v Višnji gori, je bil v ljubljanski bolnici srečno ozdravljen na očesni mreni. Ni čuda, da je obolel na očeh, saj je služboval nad 51 let kot učitelj in vrhutega poučeval še v godbi in petju. Povsod, kjer je služboval, so ga učenci spoštovali in ljubili; pri ljudstvu pa je še posebno priljubljen zaradi lepega cerkvenega petja.

V rezervni bolnici cesarice Elizabete v Novem mestu se nahajajo sledeči vojakiranjenci Slovenci: Gradišnik Jakob, Šentjur pri Mariboru; Lampret Ferdinand, Slovenji Gradec; Mravlje Albin, Lukavec pri Ljubljani; Škumavec Aleksander, Dovje, Gorenjsko; Omers Franc, Nadgorica pri Ljubljani; Lombar Alojzij, Suha, Gorenjsko; Vidmar Franc, Pokojišče-Borovnica; Pinžan Peter, Montrila, Istra; Drevenšek Franc, Ptuj; Bašelj Franc, Kamje-Mirnapč; Mertelj Jernej, Dvorjen, Gorenjsko; Kamensčak Alojzij, Ptuj; Rozman Lambert, Tržič, Gorenjsko; Pečjak Franc, Žužemberk; Černotič Jožef, Kamnik; Uršič Mihael, Ravno, Primorsko; Tekavec Matija, Slutvid pri Cerknici; Maleškar Franc, Ostrožno brdo, Postojna; Hertiš Janez, Ravnopolje-Ptuj; Visnovič Damian, Sežana; Mihalič Anton, Verbnik, Istra; Žmavec Vincenc, Ljutomer; Derkovič Štefan, Zagorje ob Savi; Ponikvar Alojzij, Ptuj.

Kletarski tečaji. V primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopinji. Zaradi tega je nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljše kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj zlahtne kapljice se z nepravilnim raynanjem lahko naredi najgusnejša pijača! Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Rudolfovu tekom tekoče zime več trodnevni kletarskih tečajev. Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zglaši naj se takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovu. Ker je število vdeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Rudolfovu.

Črnovojniški obvezanci letnika 1898 stopijo v črnovojniško dolžnost s 1. jan. 1916. To so tedaj tisti mladeniči, ki bodo v času od 1. januarja do 31. dec. 1916 dopolnili 18. leto.

44- do 46 letni se najbrže vpokličejo pod orožje v sredini januarja, kakor poročajo nekateri listi.

Iz ruskega ujetništva se je opetovano že oglašil svojcem Nikolo Čubrilo, železnični delavec na Rakovniku, št. 9 obč. Šmihel, da je bil meseca maja 1915 ujet in odpeljan v mesto Taškent ob Syr-Darja, Turkestan. Piše, da se mu ne godi slabo in da je zmirom zdrav.

Nesreče. Franc Ude, učenec ljudske šole v Šmihelu, je pomagal sestri, ki je sekala drva. Po nesreči je pa zadela sekira dečka v levo roko in mu presekala vse

kite na zgornji strani podlehtja. — Anton Hutter, pos. sin iz Sp. Tople rebri, se je igral s pištolo in si odstrelil sredinec leve roke. Ponesrečenca se zdravita v kan-dijski bolnici.

Posestvo Jož. Košaka v Mirnipeči so kupili na dražbi pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem dne 14. dec. sledeči kupci: Andrej Mejač iz Komende, zemlj. knjiga Mirnapeč, vl. št. 8: hiši v Mirnipeči št. 5 in 18, gospodarska poslopja, njive, gozde, travnike za 25.350 K; Matija Brezovar, vl. št. 140¹/₂ Mirnapeč: gospodarsko poslopje, kozole, njive, gozde za 1050 kron; Janez Saje iz Malenskevasi, vl. št. 388¹/₂ Mirnapeč: njivo za 250 K; Janez Saje iz Malenskevasi, vl. št. 352 Mirnapeč: njivo za 200 K; Alojzij Bizjak iz Trebnja, vl. št. 613 Mirnapeč: gozde za 2005 kron; vl. št. 1/4 624 Mirnapeč: mlin z žago — ni bilo ponudnika; cistercijski konvent v Zatičini, vl. št. 400 zem. knjiga Hmelčič: vrt, vinograde, travnike za 2464 K; cistercijski konvent v Zatičini, vlož. št. 402 Hmelčič: hiša v Hmelčiču št. 11, poslopja, pašnik, 2 vinograde za 3975 K; cistercijan. konvent v Zatičini, vl. št. 298 Hmelčič: travnik za 17 K; Jozefa Judež v Št. Juriju, vl. št. 408 Hmelčič: gozd za 300 kron in vl. št. 409 Hmelčič: gozd za 701 K; Alojzij Rozman v Golobinjeku, zem. knjiga Golobinjek vl. št. 465: zidanico, gozd, pašnik za 975 kron; Anton Kaplan v Mirnipeči, vl. št. 468 Golobinjek: travnik za 117 K; Frančiška Furlan v Rudolfovem, vl. št. 898 Golobinjek: gozde za 1911 kron.

Pozor! Podpisana zadruga opozarja vse tiste mojstre, katerih učenci imajo biti letos, pred novim letom prosti, da se bo vršila skupna pomagalska preizkušnja dne 31. decembra t. l. Gg. mojstri naj poskrbe, da bodo njihovi učenci pomagalsko delo do 30. decembra izvršili ter istega dne do večera izročili zadrugnemu načelnistvu. Kje da bo vsak posamezno delal svoje pomagalsko delo, bo zvedel pri zadrugnem načelnistvu. — Zadruga čevljarjev v Rudolfovem.

Utopljenca Jožefa Mavsar, ki je 18. m. m. utonil v Krki pri Mačkovecu, so potegnili iz vode dne 12. t. m. Zasledil ga je žihovski ribič Vrtačič pod mačkovsko cerkvijo na desnem bregu Krke zapletenega v vejevje.

Dvojna godba. Pešec, Bela Kovač, ogrski cigan, je na fronti igral na gosli. Kar prigode italijanski šrapnel, pa obtiči ena njegovih krogel v podlehtju godčeve leve roke. V Kandiji so mu izvlekli kroglo in je upanje, da bo še godel.

Prekupovalke jajc. V mirnipeški občini stanujoče prekupovalke so si izposlovale obrtne liste in začele prekupovati jajca in maslo in nositi v Ljubljano. Jajca so plačevale od 12 do 16 vinarjev komad, maslo pa kilogram od 4 K dalje. Druge so zopet dajale „nakupnine“ na dve kroni — po 10 do 20 vinarjev, češ, da s tem niso za reč dale pretirano. To vse je prepo-vedano, in zato so bile obsojene v zapor in se jim bode odvzela obrtna pravica. Tudi begunke so začele take nakupnine dajati. V bližnjih vaseh Novega mesta se to zelo ponavlja. Naj to opusté, ker jih poleg kazni zadenejo še druge posledice.

Morilec in ropar Štrukelj, somorilec radeškega orožnika, je prišel v roke pravice. Dne 15. dec. popoldne so ga prijeli kmetje na Artovskem hribu na Dolenjskem. Štrukelj je bil lačen in je prosil jedi. Kmetje so ga spoznali in prijeli. Prepeljali so ga v Ljubljano v zapore deželnega sodišča, kjer bo počakal zaslužen kaznen.

Dolenjci, podpirajte „Dol. Novice“ z inseriranjem!

Naročniki,
priporočajte „Dol. Novice“!

Vojni pregled. Avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 11. decembra. — Artiljerijski boji v Judikariji so se zdaj razširili tudi na prostor vzhodno od doline Chiese. V odseku med dolinama Chiese in Concei smo umaknili našo naprej potisnjeno postojanko pred premočnimi sovražnimi silami na Monte Vie. Odbili smo slabše napade Italijanov proti sedlu Sief v Dolomitih in na Goriškem na severni del gore sv. Mihaela.

Dunaj, 12. decembra. — Neka italijanska pehotna brigada je napadla v Dobrčevskem odseku našo postojanko jugovzhodno od sv. Martina. Odbili smo jo z velikimi izgubami za Italijane. Sicer je, če se izvzamejo posamezni boji s topovi, na celi jugozahodni bojni črti mirno. Tudi v Judikariji je ponehalo delovanje sovražnika.

Dunaj, 13. decembra. — Italijanski topničarji so obstreljevali na Tirolskem utrjen prostor pri Lardaru, kakor tudi naše postojanke pri Rivi, Roverettu in na Col di Lana. V Judikariji se je nam bolj približala sovražna pehota, ki je napadla in ki smo jo odbili na gorskih višinah vzhodno od doline.

Ob goriškem območju boji s topovi in boji metalcev min.

Sovražni napadalni poizkus na vrh vzhodno od Oslavja smo kmalu ustavili.

Dunaj, 14. decembra. — Lahi delujejo v Judikariji dalje. Odbili smo posamezne napade sovražnika. S topovi so zopet streljali na tisti mestni del Gorice, ki leži ob cesti v Št. Peter.

Dunaj, 12. decembra. — Naše prodiranje proti severni Črnigori je dovedlo včeraj do zavzetja Korita in Rožaja in do bojev z zadnjimi oddelki 12 km zahodno od Peči. V teh uspešnih bojih smo ujeli 6100 sovražnikov in smo zaplenili med Pečjo in Rožajem 40 srbskih topov.

Dunaj, 13. decembra. — Nadaljujejo se zasledovalni boji v severnovzhodni Črnigori. Pri Koriti so privedli 800 ujetnikov, pri Peči pa 12 srbskih topov. Naši letalci so metali uspešno bombe na tabor pri Berane.

Dunaj, 14. decembra. — Naše čete so z naskokom vzele črnogorske postojanke južno od Plevlja na Vrane gori. V prostoru severno od Berana smo privedli zopet 2300 ujetnikov.

Dunaj, 15. decembra. — Avstrijske vojne sile, ki prodirajo pod poveljstvom generala pl. Kövesza, so vzele včeraj črnogorske postojanke južno od Vranja gore v veliki širini. Neka zasledujoča kolona je prodrla do soteske Tara in razkropila pri Glilačih nek sovražni bataljon. Druge čete so prišle do Graba. Na višinah neposredno vzhodno od Berana stoji poleg naših čet v boju s Črnogorci tudi mohamedanci in Albanci. Število včeraj privedenih ujetnikov znaša 340 vojakov in 150 za orožje sposobnih mož.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Dunaj, 11. dec. — Brodovje naših pomorskih letal je 10. t. m. popoldne v Anconi uspešno metalo bombe na kolodvor, elektrarno, plinarno in na vojaška poslopja. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana, dasi je streljalo več topov s šrapneli nanje in dasi je bilo vreme neugodno.

Poveljstvo mornarice.

Bolgarsko uradno poročilo.

Sofija, 14. decembra. — 12. december bo zgodovinski dan za bolgarsko armado in bolgarsko ljudstvo. Ta dan je zasedla naša armada zadnja tri mesta, ki so se še nahajala v rokah našega sovražnika: Dojran, Gjevgjeli, in Strugo.

Srbi, Angleži in Francozi so dobili zadnje udarce na bregovih Dojranskega in Ohridskega jezera. Macedonija je sedaj osvobodena. Noben sovražni vojak ne stoji več na macedonskih tleh. Operacije tega dne so se vršile tako-le:

Po včerajšnjem porazu Angležev in Francozov na levem bregu Vardarja in po razbitju njih središča pri Furki se je so-Vražnik umaknil na nevtralnno grško ozemlje, zasledovan od naših čet do grške meje. Okoli 12. ure opoldne je bil vzlet Dojran. Naše čete so bile navdušeno pozdravljene. vedno in vedno so se razlegali živio-klici na kralja. Vojake so obmetavali s cvetlicami. Tu ujeti, mrtvi in ranjeni vojaki pripadajo večinoma 10. in 22. angleški diviziji, ki obstojita iz 29., 30., 31., 65., 66. in 67. brigade. Te so popolnoma razbite in popuščajo pri umikanju topove, puške, patrone, kroglice itd. Plen se bode preštel. Ujeli smo 200 sovražnikov.

Naša na desnem bregu Vardarja Francoze zasledujoča skupina je vrgla sovražnika iz njegove postojanke na grško ozemlje.

Ob 5. uri 30 minut popoldne smo vzeli mesto Gjevgjeli. Francozi so pri svojem umikanju zažgali kolodvor, vojašnice in obe bolnišnici ter razstrelili železniški most čez Vardar južno od Gjevgjeli.

Armada generala Sarrailla je južno od črte Gjevgjeli-Dojran vržena nazaj na grško ozemlje. Pravičnost zahteva, da se približe, da so se francoske čete borile veliko bolj junaško kot angleške.

Dosedanjih operacij proti nam se je udeleževala cela ekspedicijska armada generala Sarrailla, obstoječa iz 97.000 Francozov in 73.000 Angležev, skupno 170.000 mož s 600 poljskimi, 130 gorskimi topovi in 30 težkimi havbicami.

Sedaj, ko smo pregnali Francoze in Angleže, se ne nahaja noben sovražni vojak na macedonskih tleh. Zasledovanje sovražnika je začasno ustavljeno.

Zadnji ostanki srbske armade, ki gredo čez Bitolj, Ohrid-Strugo v Albanijo, so se po porazu pri Ohridi umaknili na levi breg Črnega Drina, potem, ko so razstrelili vse mostove. Danes ob jutranji zori so naše čete tam in od Struge prekoračile Drin in odločno napadle Srbe, pri čemur so ujele 400 vojakov in zaplenile 3 topove. Zasledovanje se nadaljuje v smeri proti Elbasanu.

Sofija, 15. decembra. — Angleži in Francozi so vrženi na grško ozemlje. Naše čete se nahajajo ob grški zemlji, ko so začasno prekinile zasledovanje sovražnika. Na celi bojni črti je mirno.

Uzeli smo sovražniku 1234 ujetnikov, med njimi 18 častnikov, 14 topov, 62 municijskih voz, 10 dvouprežnih sanitetnih voz in veliko drugega bojnega materiala.

Generalni štab bo od zdaj dalje objavljajal poročila le ob tistih dneh, kadar se bo moglo poročati o važnih operacijah.

*

Berlin, 15. decembra. — Sovražnik je vržen južnozahodno od Plevlja čez Taro in bolj vzhodno od tam čez črto Grab-Brdarevo. Ujetih je več sto mož.

*

Obkolitev Črnogore vedno bolj napreduje. Mesto Cetinje se nahaja v resni nevarnosti. Glavni stan so premestili iz Podgorice v Skader. Avstrijski podmorski čolni blokirajo črnogorsko obal. V Črnigori strašno primanjkuje živil. Sinek avstrijske mornarice v Valono je skoraj popolnoma preprečil uvoz v Črnogoro. V Skadru in v Baru se že pripravljajo na vhod Avstrijcev in Albancev. — Albanci se v vedno večjem številu pridružujejo Bolgarom. — V Valoni se bodo Italijani kmalu nahajali v resni nevarnosti. — Na cestah so popustili Srbi veliko stvari, med drugimi tudi stvari kraljevske rodbine in srbskih ministrov. — Srbski general Putnik trdi, da še šteje njegova armada 200.000 mož in da se lahko pomnoži še s 150.000 možmi. — Srbi trdno zaupajo, da jih preskrbi Italija z živežem in z orožjem in da lahko prično v dveh mesecih zopet novo ofenzivo s 100.000 možmi.

Sonnino je odgovoril več poslancem, da bo Italija napovedala vojsko Nemčiji, a zdaj še za izročitev vojne napovedi ni primeren čas. — V Italiji so odstavili

do sedaj 51 generalov. — Potopljen je neki laski parnik, ki je bil izpuščen v morje tekočega leta in je obsegal 9810 ton.

Kakor poroča „Köln. Volkszeitung“ iz Kaira, grade Angleži ob prekopu Suez strelske jarke v šestih do sedmih vrstah. Posebno močno utrjujejo zahodni breg. Vojakov so zbrali baje že do 240.000 mož. — V Aleksandriji ukrcavajo skoraj vsak dan vojake. — Napad na Egipt je gotova stvar po poročilu „Temps“. Anglija naj sama sebi pripiše to nevarnost, ker se je branila, da odpre svoje očari resnici. Lažje bi bilo, ako bi bili ta udarec odbili v Srbiji, kakor da se ga mora odbiti zdaj ob Sueškem prekopu. Na Balkanu bi bili Angliji pomagali zavezniki, a ob Sueškem prekopu naj se ne zanaša nanje. „Rječ“ poroča, da so v Egiptu zopet odkrili zelo zapleteno zaroto. Prizadetih je več oseb.

Knjigoveznica

J. Krajec nasl. v Rudolfovem

še vedno izvršuje vsa navadna dela solidno in kolikor mogoče v vojnih razmerah točno in ceno. Posebno opozarjamo na to šolske in druge knjižnice. Istotako se priporočuje Tiskarna.

Raznotero.

Strašna eksplozija v Le Havre. Iz Havre se poroča z dne 13. dec. po kor. uradu: Dne 11. dec. zjutraj je bila eksplozija v pirotehničnih delavnicah belgijske vlade. Delavnice leže od mesta 3 km. Eksplozija je nastala ob 3/4 na 10. uro v skladišču smodnika, kjer so polnili granate, ko so delavci delali. Že nabite kroglice so tudi eksplodirale s tako silo, da so se razbila vrata in šipe sosednih hiš. Opoldne se ni bilo mogoče približati se kraju nesreče. Delavci so večinoma Belgijci. Listi poročajo, da je ranjenih približno 1000 oseb. Število mrtvih primeroma ni veliko. Tudi delavske hiše pri tvornici so uničene. V zrak je zletelo zidovje debelo 24 cm. Do polnoči 12. t. m. so našli 110 mrtvih, med njimi 107 Belgijcev. Števila ranjencev še niso natančno določili.

Francoske žene za nadaljevanje vojske. „Figaro“ objavlja sledeči oklic francoskih žena: Hočemo, da se nadaljuje vojska, dokler se ne doseže mir, ki je edino mogoč, mir, ki nam prinese zmago. Nemške žene so objavile oklice za mir, a me matere, žene, hčere in sestre, ki nismo ničesar izgubile, marveč ki so dale, kar so imele, namreč najljubše na svetu, hočemo tudi izdati oklic, a oklic za vojsko. Ne moremo dovoliti, da se izreče beseda mir, dokler se ne masčujemo nam ljubi mrtveci, dokler se ne oprosti naša dežela in dokler se ne pribori velika zmaga. Nočemo vojske radi vojske, hočemo vojsko radi miru. Francoske žene ljubimo domovino nad vse.

Podmorski čolni Avstro-ogrski in nemški so potopili dozdej 508 sovražnih ladij s skupno 917.819 tonami.

Ruski uradni list za mir. Glasilo odeske gubernije izvaja pod nalovom „Vsi si želimo miru“: Dogodki na Balkanu so se zasukali tako, da je postalo nadaljevanje vojske brez pomena. Usoda Belgije in Srbije je že odločena. V knjigi usode je bilo uničenje teh obeh držav določeno naprej. Zapisano je bilo, da obnovi uničenje teh narodov lahko mir.

Železni denar bo tudi avstrijska vlada začela kovati, in sicer 20 vinarске novce, podobno kakor Nemčija.

Kako se zboljša petrolej. Slab, nečist petrolej zboljšaš na priprost način, da mu primešaš nekaj zrn navadne soli.

Osumljenega vohunca pl. Zagorsky so zaprli v Mariboru, kamor je nedavno prišel in baje veliko občeval z vojaškimi osebami nemške narodnosti. Izročili so ga vojaškemu sodišču v Celovcu. Zagorsky je bil tudi v Ljubljani znan kot zelo usiljiv človek.

Šopek za 2000 frankov. V Sofiji so primadoni narodnega gledališča poklonili šopek cvetic. Primadona se je obrnila do občinstva s prošnjo, da se šopek izdruži v korist bolgarskim vojakom, ki se bore proti Francozom in Angležem. Šopek je izdružil bivši ministrski predsednik Gešov za 2000 frankov.

Zapri so v Italiji veliko socijalistov, ki delajo z lepaki propagando, da naj sklene vlada mir.

Mati.

Spisal Ivan Cesar.

Po tihi vrtnarski ulici malega mesta je šel pismonoša. V vsaki hiši je imel kaj oddati: pisma z bojnega polja, vojno-poštne dopisnice, pozdrave s krvavih poljan...

Že dvakrat je poslala stara, obvdovela soproga sodnega svetnika služkinjo na vrata. Obitelj, ki je sedela v sobi male Grmove vile, se je smejala. „Mama je nestrpna“, je dejal Stane Vrlič, zet, in se smehljaj. „Res pa je: temperament pa ima kakor kaka dvajsetletna gospodična. Da se le pokaže kje pismonoša, pa je že proč z njenim mirom...“

Njegova soproga je postavila previdno tenko porcelanasto taso na mizo in plavolasna glava se obrne z ljubeznjivim smehljajem k materi. „Mama je poslala v nedeljo Rihardu škafelj cigarete“, je pojasnila. „Najbrže pričakuje njegovega odgovora, če jih je prejel!“

Pozvonilo je.

Mira je skočila na vrata. V očeh stare gospe se je zaskril izraz veselega pričakovanja; njen obraz, ki so se še danes čitali v njem sledovi nekdanje lepote, se je koprneče zapirila v vrata.

Mira plane v sobo. „Pismo, mama! Pismo!“

Mati je nataknila očala in vzela pismo v roke. In ko je pogledala na ovitek, so ji začele roke lahno drhteti. Kar je držala tu v roki, je bilo njeno lastno pismo — tisto, ki ga je poslala sinu pred nekaj dnevi. Z nekim obotavljanjem je obrnila ovitek. In ko je počasi dvignila glavo, je padlo pismo na tla.

Slava se je ozrla v materin obraz. „Kaj ti je, mama?“ Skočila je k stari gospej in pobrala pismo. Videla je par, s svinčnikom pisanih besed, ki so plesale pred njenimi očmi in se zdrznila. Potem pa je dala mehanično, skoro ne vedoč, pismo svojemu možu. Mira, najmlajša, se je privila zraven, ko je motril mož molče in v slabih slutnjah ovoj. Takoj potem je zaihtela. Z nerodnimi črkami je bilo zapisano na ovoju: „Poročnik Rihard Grm padel junaške smrti.“

Počasi je stopila Mira, vsa v solzah, k materi in ji padla molče okrog vratu.

Mati se je zbudila kakor iz globokega sna in si pomela oči. Pogled ji je obstal na steni. Z omahujočim korakom se ji je približala in dvignila svoje oči k podobi svojega sina, ki je visela tam na steni. Potem pa se je počasi obrnila in šla molče iz sobe. — — —

Gospa Slava je potrkala drugo jutro zgodaj na vrata matine sobe: „Mama, povedala bi ti rada“ — s takim glasom je govorila, ki govorimo ž njim z bolnikom, „rada bi ti povedala, da pride čez eno uro šivilja... Radi žalne obleke.“

Vrata se odpro, mama se prikaže. „Blago sem že izbrala, mama... hotela

sem ti prihraniti trud.“ Začudeno je pogledala mamo, ki je zmajala z glavo in se smehljala. „Ne, dete moje — jaz ne oblečem žalne obleke.“

„Toda mama...“

„Rihard ni mrtev...“ zopet je zmajala stara gospa z glavo... „jaz vem, da ni mrtev!“

„Toda... pismo... smrtno naznanilo...“

„Pomota! Negotovost, ki se mora razjasniti.“

„Misliš resno, mama?“

„Vso nocojšnjo noč sem bdela in premišljevala. Ne — on ni mrtev. To ni mogoče. Čutim — on živi! In prišel bo...“

„Stane je spodaj. Hotel naju je spremiti k šivilji. Res, da ne vem sedaj, kako mu naj razložim tvoje ugovarjanje.“ Mati jo je pogledala, pa je utihnila in odšla počasi po stopnjicah.

Profesor Stane Vrlič, zet, je hodil nestrpno gor in dol pred hišnimi vrati. Njegova soproga pride iz hiše — sama, kakor zapazi z velikim osupnenjem. „Kje je mama?“

„Mama ne pride“, odvrne Slava — in skomizgne z rameni. „Pomisli: sedaj trdi, da Rihard ni mrtev!“

Začuden jo pogleda v obraz in vpraša skoraj v posmehljivem tonu:

„Ni mrtev? In uradna opazka?“

„Govori ti ž njo.“

Odločno se je obrnil. „Da. To tudi storim. Kaj takega! Kaj si bodo pa mislili ljudje, če bo hodila mama okoli v svetlih oblekah!“ Razburjenih korakov je stopil pred vrata in energično pozvonil.

Mati sama je odprla. „Mama...“ je začel, „še vedno ne morem prav verjeti, kar mi je povedala Slava. „Ti ne maraš žalne obleke?“

Mirno se je smehljala. „Da, Stane... „zakaj pa naj se nosim žalno? Navada je, da se nosi, če kdo umrje!“

„Oprosti, mama“, je dejal, in njegove poteze so postale strožje, „naša usoda... veruj mi, usoda naše družine čutim gotovo prav tako globoko kakor vi. Toda izključen je tu dvom: Rihard je mrtev... opomba na ovitku dokazuje to.“

„In če bi stalo desetkrat na pismih, in če bi prišla vsa pisma s temi opombami nazaj... vseeno ne verjamem: instinkt matere velja več kot vse poštne opombe sveta!... In ta instinkt mi pravi: moj Rihard živi!“

On napravi po sobi par nestrpnih korakov. „Naj bo, kakor če. Ne maram te odvracati od Tvojega prepričanja... Toda: uradno potrjeno o Rihardovi smrti je dospelo in bo stalo danes zvečer v časopisu. In jutri se bo čudilo vse mesto, da ne žaluje lastna mati za sinom!“

„Pa naj se čudijo... Jaz ne žalujem!“

Zvečer je prinesel domači časopis oficijelno naznanilo, da je padel jurist in poročnik v rezervi, Rihard Grm, na polju časti in slave. In potem se je govorilo le o splošnem sožalju, ki so ga izražali ljudje sorodnikom nadarjenega, splošno priljubljenega jurista.

In drugo jutro se kar ni hotela končati vrsta ljudi, ki so prišli izražati svoje sožalje, in so odhajali, majoč z glavami. Uboga gospa. Žalost za edinim sinom ji je zmedla pamet!

„In... če bi imeli vseeno prav? Če bi bil res mrtev? Nikdar, nikdar več prišel nazaj... in sedela je tu ter čakala...“

Poslušnila je, zunaj je zaškripal nalahno voz. Rezki glas zvonca se je začul po hiši. Čula je, da je šla služkinja k vratom in jih odprla... in glasno vzkliknila...

Klečala so ji kolena, ko je stopila k vratom in jih odprla. Tam, ob hodnikovi steni je stala služkinja, mrtvaškoblede, in buljila v vitkega častnika, ki je šepal ob palici v vežo.

„Naznanite me, da sem tu: ušel iz srbskega ujetništva!“ je dejal častnik z znanim ljubkim glasom — glasom, ki je

odmeval vse te noči po njenih vročinskih sanjah. — „Rihard!“ in nezavestna se je zgrudila v naročje svojega sina.

100

U 711/15

4

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajna sodnija v Rudolfovem je o obtožbi opravitelja državnega pravdnistva zoper Martina Ucman zavoljo prestopka po § 14 c. n. z dne 7/8. 1915, št. 228 drž. zak. v navzočnosti opravitelja državnega pravdnistva, prostega obtoženca Martina Ucman, po danes dognani glavni razpravi po predlogu obtožitelja, da se obtoženca kaznuje, razsodila tako:

Martin Ucman

43 let star, rojen v Vel. Cerovcu, oženjen, posestnik v Dobovem št. 2, že kaznovan je kriv

prestopka po § 14 ces. pat. z dne 7 avg. 1915, št. 228, storjenega s tem, da je dne 8. nov. t. l. na novomeškem sejmu ponujal (prodajal) prašica za 630 kron, dočim je tehtal 172 kg, in ga po maksimalni ceni s prvega ni hotel prodati, češ, da on proda svoje blago kakor sam hoče — torej zahteval izrabljaje izredne razmere, povzročene z vojnim stanjem, za neobhodno potrebne reči očitno čezmerne cene, in se obsodi

radi tega po § 14 omenjenega patenta z uporabo § 260 n. k. p. r. na tri dni zapora, poostrenega z enim postom in enim trdim ležiščem in z globo v znesku 50 kron, v slučaju neizterljivosti pa na 5 dni zapora.

Daje se v smislu § 19 imenovane cesarske naredbe določiti, da se ima ta sodba enkrat objaviti v časopisu „Dolenjske Novice“ in nabiti javno v občinah, kjer obdolženec stanuje in kjer je izvršil kaznjivo dejanje.

V smislu § 389 k. p. r. se obtoženec obsoja v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. III., dne 20. novembra 1915.

Grom m. p.

Dr. Hrašovec m. p.

Privijanje cen.

Od vseh strani so dobili prodajalci pouk, da nikar ne navijajo cene potrebnim rečem, — pa zama. Cene kljub temu rastejo, pri marsikateri prepotrebni reči presegajo vže 100 odstotkov. S tem, da se ljudi svari, kaznuje, se še vedno dobi prodajalcev, kateri zahtevajo pretirano visoke cene. Uže se pojavljajo slučajji, da prodajalec proda prekupcu, prekupec drugemu enakemu, a zopet dražje, to pa le radi tega, da konzumenta kratko malo rečeno — odira. To privijanje raste vedno hujše. Občinstvo izraža ogorčeno voljo, ker naši sovražniki izvajajo gospodarski boj, iztradalno vojno in privijalec cen tem sovražnikom služi s tem, da izrablja gospodarske težkoče, — samo da se le zbega in s tem tudi peha sohravljana lakoti v naročje, je radi tega bilo „Etapno poveljstvo“ prisiljeno, da je poseglo po strogi naredbi. Zaprošilo je justično ministerstvo, da sodišča vsako razsodbo radi ponarejanja živil, goljuže združene s ponarejanjem ali privijanjem cen, naznani etapnemu poveljstvu. Obsojencem se bode odvzela vsaka ugodnost od strani vojaških oblastev in

prepovedalo prodajanje reči vojaškim zavodom, uradom in bolnišnicam. Vrhu tega je tudi še jedna naredba, če je obsojenec obrtnik in če mu z razsodbo vže sodišče ni odvzelo obrt, — se ima razsodba uposlati okraj. glavarstvu, da isto stori v zmislu § 139, točka 2, obrtnega reda.

Pazite in ne privijajte, poučite tudi naše žene in otroke, da tega ne nadaljujejo, ker kazni je stroga!

Razvedrilo.

Davek. Sodnik: „Toženi ste, da brez dela pohajkavate! Zakaj nočete delati?“ — Obtoženec: „Ker bi moral potem plačevati davek od svojega zaslužka.“

Tolažba. Možu je umrla huda žena. Prijatelj ga tolaži, češ, da je Mica že v Abrahamovem naročju. — Nato odgovori mož: „Potem pač pomilujem Abrahama, ker pri prvi priliki mu bode skočila v lase!“

V gostilni. Upnik najde okolu novega leta dolžnika v krčmi ter mu zažuga: „Za vino imate denar, za poplačilo svojih dolgov pa ne!“ — Dolžnik: „Ne jezite se, saj tudi vina ne bom plačal!“

V šoli. Prični Liziki kane pri pisanju iz peresa črnilo na zvezek in zakriči vsa prestrašena: „Ojoj, svinja, svinja!“ Učenik: „Tako ni lepo rečeno; reci: madež se je naredil.“ Nekaj dni potem vpraša učitelj Liziko: „Kje si pa včeraj bila?“ Deklica pa odgovori: „Oprostite gospod učitelj! Doma sem ostala, ker so oče klali madež.“

Zahvala.

Za dokaze tolažilnega sočutja, ki so nam došla povodom prerane smrti našega preljubega soproga in dobrega očeta

Jakoba Gričar-ja

ki je dne 11. decembra ob polu 8. uri zvečer v 53. letu starosti, po daljšem bolehanju, v bolnišnici Usmiljenih bratov mirno zaspal v Gospodu, ter za častno spremstvo rajnega k zadnjemu počitku, izrekamo vsem najpriskrnejšo zahvalo.

Posebno iskreno se zahvaljujemo č. gg. Usmiljenim bratom za dobro postrežbo in za vsestranski trud, ki so ga imeli s pokojnim v času bolezni, smrti in pogreba. — Dolžnost nas veže, da ta človekoljubni zavod javno pohvalimo, ki poskrbi zares z vso ljubeznjivostjo bolnikom ne samo s telesnimi deli usmiljenja, ampak tudi z dušnimi dobrotami, osobito še v neozdravljivih slučajih, ker gleda s podvojeno pazljivostjo, da se bolniku pomaga v najhujših trenutkih in se ga tolaži in najlepše pripravi na smrt. — Bog jim bodi bogato plačilo!

KANDIJA, 15. decembra 1915.

Žalujoči ostali.

???

Velika svota denarja 154-0-42

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

== v lastnem domu v Kandiji ==

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4¹/₂%

1-0-37

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.